

השכלה ומוביליות חברתית

מטרת השיעור

בחינת יכולתם של החינוך וההשכלה לקדם מעמד חברתי.

רציונל

השיעור עוסק באפשרות של מוביליות חברתית בעזרת רכישת השכלה. בחברות מודרניות רבות נראה כאילו המעבר ממעמד אחד למשנהו תלוי ברצונו של האדם ובמאמץ שישקיע. המציאות מוכיחה שמעטים הם המצליחים לשנות את מעמדם החברתי, מכיוון שהכלים הנדרשים למעבר זה מורכבים ביותר. אחד הכלים הנתפסים כעיקריים ביכולת לנוע בין המעמדות הוא רכישת השכלה.

בשיעור נבחן הנחה זו דרך שתי שאלות מרכזיות: 1. האם ההשכלה היא כלי למוביליות חברתית? (תוך הדגשת המחיר הכבד שיש לשלם לפעמים כדי לנוע ולהגיע למעמד גבוה יותר). 2. מהם המחסומים החיצוניים בדרך למוביליות חברתית? מה מקורם של המחסומים האלה?

מבנה השיעור

1. ר' עקיבא איש צנוע - לימוד מונחה 45 דקות
לימוד סיפורו של ר' עקיבא מאז שהיה רועה צאן עני ועד שהגיע למעמד של אחד מחכמי ישראל החשובים ושל איש עשיר.
2. השכלה ולימוד בימינו – תרגיל 60 דקות
הכרת המושג "מוביליות חברתית" ובחינת העמדות של המשתתפים לגבי כוחה של ההשכלה לגרום למוביליות חברתית.
3. הלל הזקן - לימוד בחברותא 45 דקות
לימוד סיפורו של הלל והדרך שעשה כמהגר עני מבבל עד שהפך לנשיא בזכות ידענותו ההלכתית המופלגת.

מהלך השיעור

1. ר' עקיבא איש צנוע - לימוד מונחה

זמן
45 דקות

חומרים
דפי מקורות

פתיחה

בשיעור זה נבחן האם קיימת אפשרות של מעבר מרובד חברתי אחד לשני.

רבי עקיבא רועה של בן-כלבא שבוע היה.
ראתה אותו פתו של כלבא שבוע שהוא צנוע ומעולה.
אמרה לו: "אם אתקדש לך, תלך לבית הרב?".
אמר לה: "כן". התקדשה לו בצנעא ושלחה אותו.
שמע אביה, הוציאה מביתו והדיר אותה הנאה מנכסיו.
הלך וישב שתיים עשרה שנה בבית הרב.
כאשר בא הביא אתו שנים עשר אלף תלמידים.
שמע [ר' עקיבא] זקן אחד שאומר לה: "עד כמה את נוהגת כאלמנות
חיים?".
אמרה לו: "אם לי היה מקשיב, היה יושב שתיים עשרה שנים אחרות".
אמר [ר' עקיבא], "ברשות אני עושה". הלך וישב שתיים עשרה שנה אחרות
בבית הרב, כאשר בא הביא אתו עשרים וארבעה אלף תלמידים.
שמעה אשתו ויצאה לקראתו.
אמרו לה השכנות: "שאלי בגד ללבוש והתכסי".
אמרה להן: "יודע צדיק נפש בהמתו".
כאשר הגיעה אליו נפלה על פניה ונישקה את רגליו היו דוחפים אותה
שמשיו.
אמר להם: "הניחו לה שלי ושלכם שלה הוא".
שמע אביה שבא אדם גדול לעיר אמר אלך אליו אולי יפר נדרי. בא אליו.
אמר לו: "על דעת [שיהיה עקיבא זה] אדם גדול האם היית נודר?".
אמר לו: "אם היה יודע פרק אחד או הלכה אחת לא הייתי מקפיד".
אמר לו: "אני הוא".

מתורגם על פי הרב עדין שטיינזלץ לתלמוד בבלי, מסכתכותבות, דף סב, עמוד ב, דף סג, עמוד א

שאלות והנחיות לקבוצה

- מדוע הדיר כלבא שבוע את בתו מנכסיו?
- מה המחיר ששילמו ר' עקיבא ורחל על קניית ההשכלה?
- האם המחיר היה שווה?

למנחה

ר' עקיבא הוא עני חסר כ ול. בתו של האדם העשיר ביותר בקהילה מתאהבת בו בשל תכונותיו ודוחפת אותו ללימוד תורה תוך הקרבה עצמית אדירה. ר' עקיבא מצליח בלימודיו והופך להיות רב בעל מספר תלמידים עצום ומעמד גבוה. מעמדו של רבי עקיבא עולה כל כך עד שהתפקידים מתהפכים וכלבא שבוע, אבי אשתו, צריך לבקש מר' עקיבא עזרה.

ר' עקיבא מגיע למעמדו החדש בזכות הלימוד שנקנה בשנים ארוכות של מאמץ ובמחיר כבד שאשתו משלמת.

הסיפור של ר' עקיבא הוא סיפור קלאסי של מוביליות חברתית בעזרת השכלה. ר' עקיבא לומד ומשקיע וגם מגיע למעמד גבוה מאד בקרב החכמים בדורו, נחשב לאחד התנאים המרכזיים שהשפיעו על כל עולם לימוד התורה עד ימינו. סיפור זה מביא את כוחו של החינוך כאמצעי לנוע בין הרבדים השונים בחברה; הסיפור נותן את התחושה שמי שרוצה ומתאמץ גם מצליח.

2. השכלה ולימוד בימינו - תרגיל

זמן
60 דקות

חומרים
דפי מקורות

התהליך שעבר ר' עקיבא מתרחש גם בחברות בנות זמננו והוא נקרא "מוביליות חברתית" - תנועה בין הרבדים החברתיים השונים. נכיר את המושג ולאחר מכן נדון בו.

מוביליות (ניעות) חברתית

ההבדלים בין השכבות החברתיות הם במידת העוצמה, היוקרה והשליטה במשאבים כלכליים שיש לכל שכבה בחברה. שינוי מיקומו החברתי של אדם, ובייחוד מעבר מרובד חברתי אחד לאחר, נקרא מוביליות חברתית.

יכולה להיות מוביליות מסוגים שונים: תזווה מתפקיד לתפקיד בתוך אותו רובד חברתי; מעבר מרובד אחד לאחר בכיוון למעלה או למטה; מעבר של הבנים לשכבה חברתית אחרת מזו של הוריהם; תזווה של יחידים ותזווה של קבוצות שלמות.

מוביליות חברתית היא מאפיין של חברה בה קיים שוויון הזדמנויות. הנחת היסוד של החוקרים שעסקו במוביליות חברתית הייתה שבחברה המודרנית אדם נמדד ומתוגמל לפי כישוריו המקצועיים, לפי חריצותו ונכונותו להתאמץ ולפי הכישרונות שהשכיל לפתח. מסיבה זו מודגשות במחקרים ההשכלה וההכשרה המקצועית, ההזדמנויות לרכוש אותן והשאיפות להשקיע מאמצים ברכישתן. אחד המנגנונים מעכבי המוביליות החברתית שנחקרו הוא אפליה על רקע של השתייכות לגזע, למגדר, ללאום או לקבוצות אתניות ודתיות. האפליה גורמת לכך שאנשים מהקבוצה המופלית לא יוכלו להתקדם לפי כישוריהם.

מעובד על פי הערך "מוביליות חברתית" בוויקיפדיה

הסיפור של רבי עקיבא וההגדרה של מוביליות חברתית מייחסים ללימוד כוח רב. נבחן האם הלימוד אכן יכול לפרוץ את החסמים בדרך לרובד חברתי גבוה יותר. לפני שנבדוק את כוחו של הלימוד ככלי למוביליות חברתית, נבחן בין "לימוד וחינוך" לבין "השכלה והכשרה".

שאלות והנחיות לקבוצה

- מה ההבדל בין לימוד וחינוך לבין השכלה והכשרה?
- איזה מהצירופים מתאר את לימוד התורה של ר' עקיבא?

למנחה

ארבעת המושגים חינוך, לימוד, השכלה והכשרה נראים מושגים מקבילים, אך לכל אחד מהם משמעות אחרת. הדיון בארבעת המושגים יתקיים תוך חלוקה לזוגות של חינוך מול לימוד והשכלה מול הכשרה.

לימוד - מושג כולל לרכישת ידע בדרכים שונות ממוסדות ולא ממוסדות. חינוך - מושג בעל משמעויות הקרובות יותר לתחום הערכים והמידות ומושג הכולל בתוכו גם את המושג תרבות. השכלה - לימוד עיוני בדרך הממוסדת המקנה הכרה בצורת תעודות ותארים. הכשרה - לימוד מקצוע ש עשוי לכלול גם לימודים עיוניים ומקנה גם תעודות ותארים.

שאלות והנחיות לקבוצה

- כל אחד יקבל את דף שכותרתו: מה כוחה של ההשכלה?
  - דרגו את רמת נכונותו של כל משפט המופיע בדף. ככל שהמשפט נכון יותר, לפי דעתכם, תנו לו ציון גבוה יותר.

א. רמת ההכנסה נקבעת על ידי רמת ההשכלה.

5 4 3 2 1

ב. היכולת למצוא עבודה תלויה ברמת ההשכלה.

5 4 3 2 1

ג. יש הרבה דרכים לעשות כסף. השכלה איננה הדרך היחידה.

5 4 3 2 1

ד. השכלה היא ההזדמנות השווה היחידה לכל השכבות בחברה.

5 4 3 2 1

ה. השכלה מביאה לרווחה אישית גבוהה יותר.

5 4 3 2 1

ו. רק לאחר לימוד של הרבה שנים מגיעים למשכורת סבירה.

5 4 3 2 1

ז. השכלה מביאה כבוד ויוקרה.

5 4 3 2 1

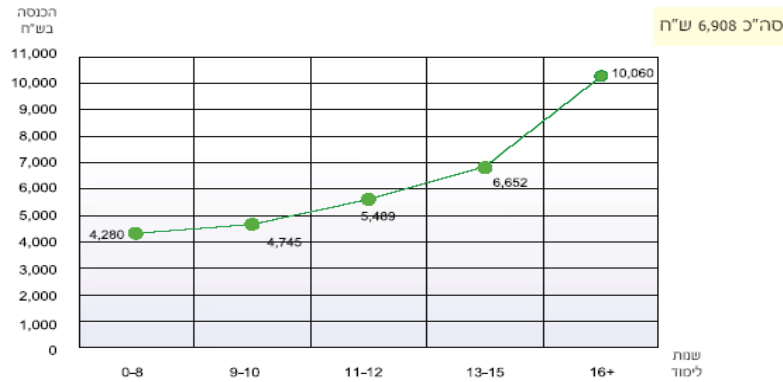
ח. השכלה נותנת עבודה שמכבדת את בעליה.

5 4 3 2 1

שאלות והנחיות לקבוצה

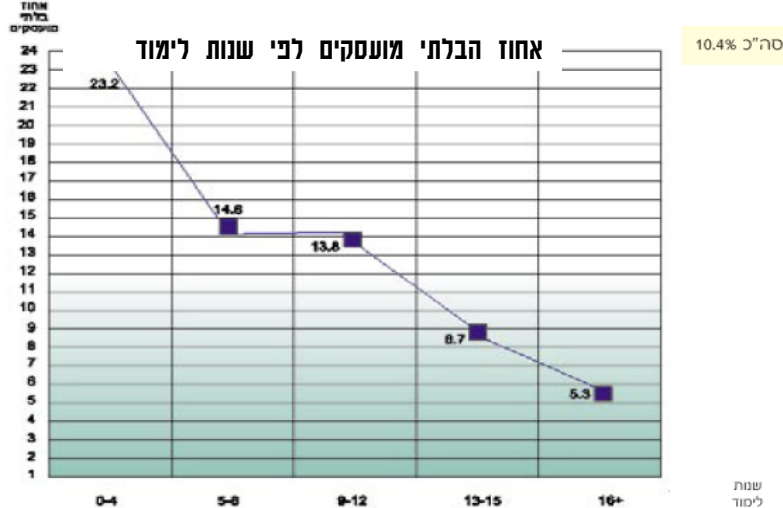
- לאחר שהמשתתפים ממלאים את דף האמרות הם יענו על השאלה:
- מה כוחה של ההשכלה ככלי למוביליות חברתית? כל משתתף מקבל את דף הטבלאות שלהלן.

הכנסה כספית ברוטו לחודש של שכיירים לפי שנות לימוד (בש"ח), 2003

ככל שההשכלה גבוהה יותר, ההכנסה הכספית לחודש של השכירים גבוהה יותר.

אחוז הרלווי מוטנהים לפי שנות לימוד 4 אחמ

ככל שההשכלה גבוהה יותר, אחוז הבלתי מועסקים (מכח העבודה האזרחי) נמוך יותר.

מקור הנתונים: עיבוד סנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס).

למנחה

המדרג שיוצרים המשתתפים מציג בפני הקבוצה את מגוון העמדות לגבי כוחה של ההשכלה ביצירת מוביליות חברתית.

הגרפים המציגים את הנתונים מראים שאכן יש יתרון לאנשים משכילים גם בהשתתפות בכוח העבודה וגם ברמת השכר. נותרת השאלה, למי יש נגישות להשכלה איכותית, ומהם המנגנונים והמבנים החברתיים המאפשרים או מונעים מאנשים השכלה ברמה גבוהה. התמונה העשויה להצטייר מהגרפים, כאילו השכלה איכותית היא "מצרך" הנגיש במידה שווה לכולם, וכל מה שצריך הוא לקחת - אינה משקפת את המציאות החברתית.

שאלה נוספת היא, מה המחיר שמשלמים אנשים משכבות נמוכות אשר הצליחו לנוע לשכבות גבוהות יותר בזכות ההשכלה שרכשו.

3. הלל הזקן - לימוד בחברותא

זמן
45 דקות

חומרים
דפי מקורות

בלימוד בחברותא נכיר מקרוב את דמותו של הלל הזקן. נראה מהיכן הוא בא ולאן הוא הגיע, ובזכות מה.

אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיק, חציו היה נותן לשומר בית המדרש, וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו. פעם אחת לא מצא להשתכר, ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס. עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון. אמרו: אותו היום ערב שבת היה, ותקופת טבת היתה, וירד עליו שלג מן השמים. כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון: "אבטליון אחי! בכל יום הבית מאיר, והיום אפל, שמא יום מעונן הוא?" הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה. עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג. פרקוהו, והרחיצוהו, וסיכוהו, והושיבוהו כנגד המדורה. אמרו: ראוי זה לחלל עליו את השבת.

תלמוד בבלי, מסכת יומא, דף לה, עמוד ב

... הלכה נעלמה מזקני בתירה, פעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת ולא היו יודעין אם פסח דוחה את השבת אם לאו. אמרו, יש כאן בבלי אחד והלל שמו ששימש את שמעיה ואבטליון יודע אם פסח דוחה את השבת, אם לאו? אפשר שיש ממנו תוחלת. שלחו וקראו לו, אמרו לו: "שמעת מימך כשחל ארבעה עשר להיות בשבת אם דוחה את השבת אם לאו?" אמר להן: "וכי אין לנו אלא פסח אחד בלבד דוחה את השבת?" ... [כאן מופיע הסבר הלכתי מפורט שנותן הלל לבני בתירא]. אף על פי שהיה יושב ודורש להן כל היום לא קיבלו ממנו, עד שאמר להן: "יבוא עלי, כך שמעתי משמעיה ואבטליון". כיוון ששמעו ממנו כן, עמדו ומינו אותו נשיא עליהן.

תלמוד ירושלמי, מסכת פסחים, פרק ו, דף לג, טור א, ה"א

בני בתירא

חכמי תורה שעמדו בראש העם אחרי שמעיה ואבטליון ועד עליית הלל לנשיאות, כ- 100 שנה לפני החורבן. נודעו לשבח בגלל ענוותנותם הגדולה שוויתרו על הנשיאות ומינו את הלל לנשיא כשהכירו שהוא עולה עליהם בתורה.

שאלות והנחיות לקבוצה

- כיצד הצליח הלל לשנות את מעמדו החברתי?
- מדוע לא קיבלו בני בתירא את דעתו של הלל, למרות שהביא טיעונים הלכתיים מקובלים?

אסיף

- מדוע לא נכח הלל בחברתם של בני בתירא, למרות היותו תלמיד מובהק של שמעיה ואבטליון?
- האם ניתן לראות דו-משמעות ביחסם של בני בתירא להלל הזקן?
- האם גם בימינו יש מנגנונים המשאירים "בחוץ" את מי שהצליחו לעבור למעמד גבוה יותר?

למנחה

הלל מגיע חסר כול מבבל ומוכן להשקיע בלימוד תורה. מסירותו רבה כל כך עד שכמעט ומת למען מטרה זו. שמעיה ואבטליון, שסגרו את בית המדרש בפני העניים, נדהמו לנוכח מסירותו של הלל. מאמציו של הלל ללמוד תורה נושאים פרי. בני בתירא, ממשיכי הים של שמעיה ואבטליון, קוראים לו ללמד אותם את ההלכה בנושא שנעלם מהם, ובסופו של הדיון הם ממנים אותו לנשיא. אפשר לראות את שני הסיפורים האלה על הלל כמשלימים זה את זה ומראים את כוחו של הלימוד ככלי למוביליות חברתית. אדם שהגיע חסר כל לארץ ישראל השקיע בלימוד תורה והגיע לגדולה.

הסיפור בתלמוד הירושלמי מציג את הריחוק של הנשיאים מהלל. הריחוק בולט בשני מרכיבים בסיפור: א. לבני בתירא נודע על הלל מפי השמועה, הם אינם מכירים אותו מקרוב. ב. הם מכנים אותו במהלך הדיון "אותו בבלי". בקיאותו וידענותו של הלל והיותו תלמיד מובהק של שמעיה ואבטליון היו צריכים למקם אותו קרוב יותר למרכז קבלת ההחלטות ההלכתי בעם ישראל.

גם בחברה הישראלית אפשר לראות פער בין הקידום בהשכלה של חברי קבוצות מוחלשות לבין יכולתם לקדם את מעמדם החברתי. ראשית, שכר הלימוד של השכלה גבוהה בארץ מהווה מכשול מכריע ביכולת של צעירים וצעירות מהפריפריה החברתית להיכנס אליה. שנית, ככל שיש יותר לחץ חברתי להגיע להישגים משמעותיים במערכת החינוכית (בגרות מלאה), כך האקדמיה ממציאה משוכות גבוהות יותר ובונה במקביל מערכות אקדמיות פחותות יוקרה (מכללות אזוריות). שלישית, החברה שלנו הינה חברה מסמיכה, הדורשת כל פעם יותר תארים כדי להגדיל את הפערים בין האליטות לבין רוב העם: אם פעם בגרות היתה חזות הכל, היום גם תואר שני אינו מספיק לחלק מהעבודות.

סיכום

העיסוק בהשכלה ככלי למוביליות חברתית הוא עיסוק מורכב, שכן המסר בהקשר זה הוא כפול. מצד אחד, מחקרים מראים שלהשכלה כוח ליצור שינוי מעמדי וניידות לרבדים חברתיים גבוהים יותר. מצד שני, בעלי הכוח וההשפעה נוטים לחסום מוביליות זו בדרכים שונות. על מנת להגיע להשכלה ודרכה למוביליות חברתית, צריך אפוא לפרוץ מחסומים רבים בדרך.

תפקידה של מדיניות חינוכית היא לאתר מחסומים שכאלה ולהיאבק בהם.

השיעור הזה התמקד בהשכלה כאמצעי או ככלי בדרך למטרה אחרת. נדגיש לסיום, שההשכלה היא בראש וראשונה ערך ומטרה בפני עצמם.

ר' עקיבא איש צנוע

רבי עקיבא רועה של בן - פלבא שבוע היה.
ראתה אותו פתו של פלבא שבוע שהוא צנוע ומעולה.
אמרה לו: "אם אתקדש לך, תלך לבית הרב?".
אמר לה: "כן". התקדשה לו בצנעא ושלחה אותו.
שמע אביה, הוציאה מביתו והדיר אותה הנאה מנכסיו.
הלך וישב שתיים עשרה שנה בבית הרב.
כאשר בא הביא אתו שנים עשר אלף תלמידים.

שמע [ר' עקיבא] זקן אחד שאומר לה: "עד כמה את נוהגת כאלמנות חיים?".

אמרה לו: "אם לי היה מקשיב, היה יושב שתיים עשרה שנים אחרות".
אמר [ר' עקיבא], "ברשות אני עושה". הלך וישב שתיים עשרה שנה אחרות
בבית הרב, כאשר בא הביא אתו עשרים וארבעה אלף תלמידים.

שמעה אשתו ויצאה לקראתו.
אמרו לה השכנות: "שאלי בגד ללבוש והתכסי".
אמרה להן: "יודע צדיק נפש בהמתו".
כאשר הגיעה אליו נפלה על פניה ונישקה את רגליו היו דוחפים אותה
שמשיו.

אמר להם: "הניחו לה שלי ושלכם שלה הוא".

שמע אביה שבא אדם גדול לעיר אמר אלך אליו אולי יפר נדרי. בא אליו.
אמר לו: "על דעת [שיהיה עקיבא זה] אדם גדול האם היית נודר?".
אמר לו: "אם היה יודע פרק אחד או הלכה אחת לא הייתי מקפיד".
אמר לו: "אני הוא".

מתורגם על פי הרב עדין שטיינזלץ לתלמוד בבלי, מסכתכתובות, דף סב, עמוד ב, דף סג, עמוד א

השכלה ולימוד בימינו

מוביליות (ניעות) חברתית

ההבדלים בין השכבות החברתיות הם במידת העוצמה, היוקרה והשליטה במשאבים כלכליים שיש לכל שכבה בחברה. שינוי מיקומו החברתי של אדם, ובייחוד מעבר מרובד חברתי אחד לאחר, נקרא מוביליות חברתית. יכולה להיות מוביליות מסוגים שונים: תזוזה מתפקיד לתפקיד בתוך אותו רובד חברתי; מעבר מרובד אחד לאחר, בכיוון למעלה או למטה; מעבר של הבנים לשכבה חברתית אחרת מזו של הוריהם; תזוזה של יחידים ותזוזה של קבוצות שלמות.

מוביליות חברתית היא מאפיין של חברה בה קיים שוויון הזדמנויות. הנחת היסוד של החוקרים שעסקו במוביליות חברתית הייתה שבחברה המודרנית אדם נמדד ומתוגמל לפי כישוריו המקצועיים, לפי חריצותו ונכונותו להתאמץ ולפי הכישרונות שהשכיל לפתח. מסיבה זו מודגשות במחקרים ההשכלה וההכשרה המקצועית, ההזדמנויות לרכוש אותן והשאיפות להשקיע מאמצים ברכישתן. אחד המנגנונים מעכבי המוביליות החברתית שנחקרו הוא אפליה על רקע של השתייכות לגזע, למגדר, ללאום או לקבוצות אתניות ודתיות. האפליה גורמת לכך שאנשים מהקבוצה המופלית לא יוכלו להתקדם לפי כישוריהם.

מעובר על פי הערך "מוביליות חברתית" בוויקיפדיה

מה כוחה של ההשכלה

א. רמת ההכנסה נקבעת על ידי רמת ההשכלה.

5 4 3 2 1

ב. היכולת למצוא עבודה תלויה ברמת ההשכלה.

5 4 3 2 1

ג. יש הרבה דרכים לעשות כסף, השכלה איננה הדרך היחידה.

5 4 3 2 1

ד. השכלה היא ההזדמנות השווה היחידה לכל השכבות בחברה.

5 4 3 2 1

ה. השכלה מביאה לרווחה אישית גבוהה יותר.

5 4 3 2 1

ו. רק לאחר לימוד של הרבה שנים מגיעים למשכורת סבירה.

5 4 3 2 1

ז. השכלה מביאה כבוד ויוקרה.

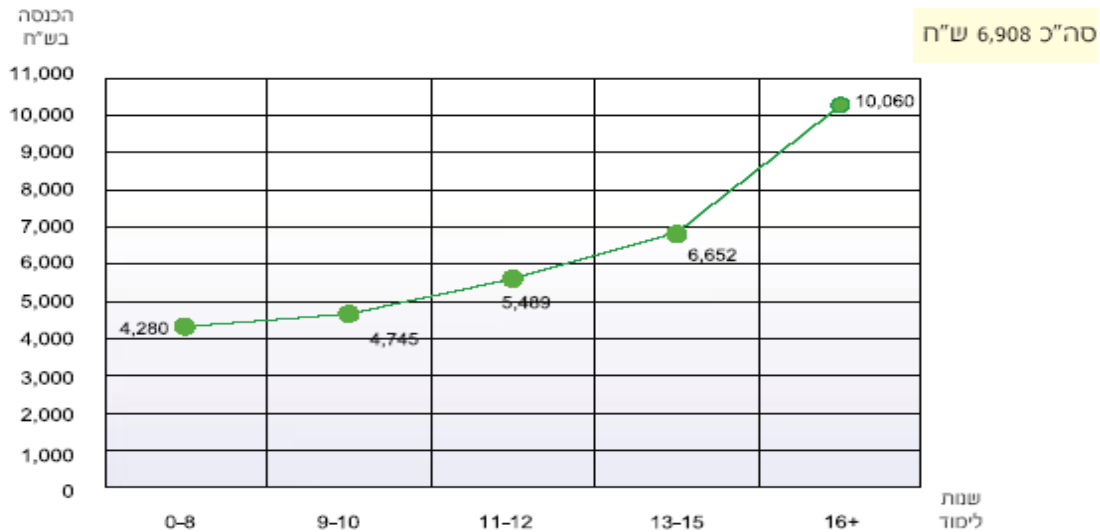
5 4 3 2 1

ח. השכלה נותנת עבודה שמכבדת את בעליה.

5 4 3 2 1

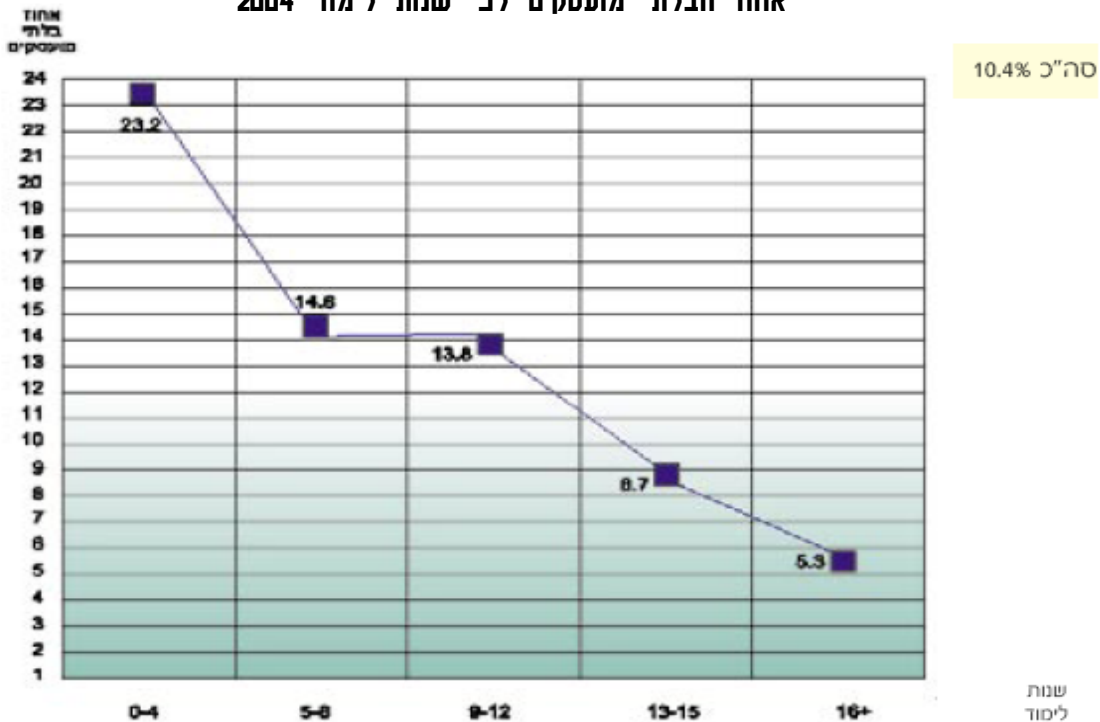
- דרגו את רמת נכונותו של כל משפט המופיע בדף. ככל שהמשפט נכון יותר לפי דעתכם, תנו לו ציון גבוה יותר.

הכנסה כספית ברוטו לחודש של שכירים לפי שנות לימוד (בש"ח), 2003

ככל שההשכלה גבוהה יותר, ההכנסה הכספית לחודש של השכירים גבוהה יותר.

אחוז הבלתי מועסקים לפי שנות לימוד 2004

ככל שההשכלה גבוהה יותר, אחוז הבלתי מועסקים (מכח העבודה האזרחי) נמוך יותר.

מקור הנתונים: עיבוד מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס).

הלל הזקן - לימוד בחברותא

אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיק, חציו היה נותן לשומר בית המדרש, וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו. פעם אחת לא מצא להשתכר, ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס. עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון. אמרו: אותו היום ערב שבת היה, ותקופת טבת היתה, וירד עליו שלג מן השמים. כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון: "אבטליון אחי! בכל יום הבית מאיר, והיום אפל, שמא יום מעונן הוא?" הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה. עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג. פרקוהו, והרחיצוהו, וסיכוהו, והושיבוהו כנגד המדורה. אמרו: ראוי זה לחלל עליו את השבת.

תלמוד בבלי, מסכת יומא, דף לה, עמוד ב

... הלכה נעלמה מזקני בתירה, פעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת ולא היו יודעין אם פסח דוחה את השבת אם לאו. אמרו, יש כאן בבלי אחד והלל שמו ששימש את שמעיה ואבטליון יודע אם פסח דוחה את השבת, אם לאו? אפשר שיש ממנו תוחלת. שלחו וקראו לו, אמרו לו: "שמעת מימך כשחל ארבעה עשר להיות בשבת אם דוחה את השבת אם לאו?" אמר להן: "וכי אין לנו אלא פסח אחד בלבד דוחה את השבת?" ... [כאן מופיע הסבר הלכתי מפורט שנותן הלל לבני בתירא]. אף על פי שהיה יושב ודורש להן כל היום לא קיבלו ממנו, עד שאמר להן: "יבוא עלי, כך שמעתי משמעיה ואבטליון". כיוון ששמעו ממנו כן, עמדו ומיננו אותו נשיא עליהן.

תלמוד ירושלמי, מסכת פסחים, פרק ו, דף לג, טור א

בני בתירא: חכמי תורה שעמדו בראש העם אחרי שמעיה ואבטליון ועד עליית הלל לנשיאות, כ-100 שנה לפני החורבן. נודעו לשבח בגלל ענוותנותם הגדולה שוויתרו על הנשיאות ומיננו את הלל לנשיא כשהכירו שהוא עולה עליהם בתורה.

- כיצד הצליח הלל לשנות את המעמד החברתי שלו?
- מדוע לא קיבלו בני בתירא מהלל, למרות שהביא טיעונים הלכתיים מקובלים?